

DE VRUCHTEN VAN DE ZEE

© Koksijde/Dirk Van Hove

Via deze rubriek helpen we je in je zoektocht naar objectieve informatie over duurzame visserij en visconsumptie, en over andere eetbare kust- en zeeproducten.

HET REILEN EN ZEILEN VAN DE HONDSHAAI

Dat er écht haaien rondzwemmen in het Belgisch deel van de Noordzee realiseerden velen pas recent, toen de waarneming van een vier meter lange reuzenhaai uitgebreid in de pers kwam. Deze plankton etende soort is totaal ongevaarlijk.

Dat geldt eveneens voor “onze” hondshaai (Scyliorhinus canicula). Dit mooie dier is vrij talrijk in onze kustwateren én in de vismijnen. De soort vertoont ingewikkeld gedrag, zeker als het op de voortplanting aankomt. Hieronder alvast enkele weetjes voor wanneer je met vrienden geniet van een hondshaai-gerechtigde!

HAAIEN KWETSBAAR

Over het algemeen kennen kraakbeenvissen (roggen en haaien) een trage levenscyclus: ze groeien langzaam, worden laat in hun leven geslachtsrijp en hebben maar een beperkt aantal nakomelingen. Deze levensstrategie maakt ze extra kwetsbaar voor overbevissing. Haaien en roggen worden niet zozeer doelbewust bevestigd, maar zijn meestal het “slachtoffer” van bijvangst. Haaien zijn heel gegeerd omwille van hun vlees, hun vinnen en hun kraakbeen. We gebruiken veel (afgeleide) haaienproducten, soms zonder er erg in te hebben: in de cosmetica, in voedingssupplementen of in bereidingen. Dit laatste gebeurt overigens vaak onder een andere naam, wat wettelijk verboden is. Ongeveer een derde van de haaiensoorten in de Europese wateren wordt als bedreigd beschouwd. Het is algemeen dan ook af te raden om haai aan te kopen. Enige uitzondering hierop is de hondshaai.

UITZONDERING

Hondshaaien planten zich relatief snel voort (meestal na 4-5 jaar, bij een lengte van 50-65 cm) en hebben relatief veel nakomelingen (30-190 per jaar). Van de hondshaai is ook bekend dat ze enkele uren

aan dek kunnen overleven. De bestanden van hondshaai doen het dan ook redelijk tot zeer goed.

HONKFAST

Hondshaaien zijn geen grote zwemmers, toch niet in vergelijking met de grotere haaien die door de oceaan trekken. Ze blijven in de buurt waar ze “geboren” worden. Wetenschappers verwachten dat mariene reservaten en windmolenparken – waar niet met bodemsleepnetten mag gevist worden – een positief effect hebben op hondshaai: zowel de vissen zelf, als hun eikapsels hebben een betere overlevingskans.

WILD LIEFDESPEL EN GEBORTE-REGELING

In de paartijd bijten meerdere mannetjes een wijfje in de staart- en borstvin als “liefkozing”. Het kan er tijdens het liefdespel erg wild aan toe gaan. Ter bescherming is de huid van wijfjes in de evolutie geleidelijk aan dikker geworden. Hondshaaien leven in groepen van dezelfde leeftijd, grootte en geslacht. Vermoed wordt dat dit dient als “geboorteregeling”. Zo kunnen de wijfjes de nogal geweldadige paartijd en de energieopslopende periode van het eierleggen beter aan.

EIKAPSELS ALS ZEEMEERMINTASJES

Mannetjes hebben twee sigaarvormige “claspers” onderaan de buik hangen, die pakketjes zaadcellen (“spermatofora”) bij het vrouwtje naar binnen brengen. Een paring duurt 15-20 minuten. De zaadpakketjes worden door het wijfje bewaard voor later gebruik. Het wijfje gaat hierna nog met meerdere mannetjes paren. Eieren worden per twee afgelegd en dit kan het ganse jaar door. Ze worden bevrucht met het bewaarde zaad en van een eikapsel voorzien. Eerst komen de draadvormige, gekrulde hoorns van de eikapsels uit het lichaam van de mama. Die wrijft met haar buik tegen wieren of ander in het water hangende structuren, tot de draden ergens aan blijven vasthangen. Dan zwemt ze weg en worden de eieren uit haar lichaam getrokken. Pas na het afzetten ervan wordt aan een nieuw paar eikapsels begonnen (tussentijd legsels 2-6 dagen). Het duurt ongeveer 9 maand voordat kleine hondshaaitjes van 7-11 cm groot

■ *Lege eikapsels van de hondshaai aangespoeld op het strand. In de kraamafdeling van het Nationaal Visserijmuseum NAVIGO in Oostduinkerke kun je ontwikkelende eikapsels en pas geboren hondshaaien “live” gaan bekijken (VL/LDW).*

vrijkomen uit de kapsels. Lege eikapsels spoelen soms aan op het strand, poëtisch “zeemeermintasjes” genoemd.

In de kraamafdeling van het Nationaal Visserijmuseum NAVIGO in Oostduinkerke kun je ontwikkelende eikapsels en pas geboren hondshaaien “live” gaan bekijken.

NIET ELKE “HONDSHAAI” IS EEN HONDSHAAI...

De kleinere haaiensoorten die in de wateren van de Noord-Atlantische Oceaan leven (hondshaai, kathaai, gladde haai, doornhaai...), worden hoofdzakelijk verkocht zonder kop en gevild, of als gerookte haaibuikjes. Dit maakt het moeilijk om de betrokken soort te identificeren. De onvolledige etikettering van haaienproducten verhindert een bewuste verbruiker om zich goed te informeren over de duurzaamheid ervan. Als je hondshaai koopt, verzekert je er dan van dat zijn Latijnse naam (*Scyliorhinus canicula*) wordt vermeld op het aankoopbewijs!

Lees meer:

- Vis- en Zeevruchtengids – Haaien: www.zeevruchtengids.org/nl/haaien
- IUCN.org – Prezi: A quarter of sharks and rays threatened with extinction
- Heessen en Ellis (2009). Haaien en roggen in de Noordzee. De levende Natuur.